

SAMETINGET

Permanent driftsorganisasjon for Divvun-prosjektet

Utgave: Endelig utgave
Dato: 2009-03-31

DOKUMENTINFORMASJON

Oppdragsgiver: SAMETINGET
Rapportnavn: Permanent driftsorganisasjon for Divvun-prosjektet
Utgave/dato: Endelig utgave / 2009-03-31
Arkivreferanse: -

Oppdrag: 520852 – Utredning om permanent driftsorganisasjon for Divvun-prosjektet
Oppdragsbeskrivelse: Sametinget er inne i sitt andre Divvun-prosjekt og ønsker nå å få prosjektet over i en fast drift. Utredningen skal gjøre rede for mulige organisasjonsformer for den permanente driftsorganisasjon og vurdere styrker og svakheter ved de ulike alternativene.

Oppdragsleder: Dahl Veslemøy Kristine
Fag: Analyse
Tema: Kultur
Leveranse: Analyse

Skrevet av: Veslemøy Kristine Dahl
Kvalitetskontroll:

Asplan Viak AS www.asplanviak.no

FORORD

Asplan Viak har vært engasjert av Sametinget for å gjøre en utredning om permanent driftsorganisasjon for Divvun-prosjektet. Sjur Moshagen og Per Edvard Klemetsen har vært Sametingets kontaktpersoner for oppdraget.

Veslemøy K. Dahl har vært oppdragsleder for Asplan Viak, Magne Svineng har også deltatt i arbeidet. Hanne Bertnes Norli har vært kvalitetssikrer for utredningen.

Karasjok, 27.03.09.

Veslemøy K. Dahl
Oppdragsleder

Hanne Bertnes Norli
Kvalitetssikrer

INNHOLDSFORTEGNELSE

Sammendrag.....	4
1 Innledning	6
2 Mandat og metode	6
2.1 Mandat.....	6
2.2 Metode.....	6
3 Divvun som prosjekt	7
3.1 Mål.....	7
3.2 Organisering	7
3.3 Divvun som en del av Sametinget	8
3.4 Divvuns tilknytning til Universitetet i Tromsø og Samisk senter for språkteknologi ..	8
4 Divvun som permanent organisasjon.....	10
4.1 Mål for Divvun	10
4.2 Oppgaver for Divvun	11
4.3 Krav til kompetanse i Divvun	12
4.4 Forutsetninger	12
5 Fire mulige driftsmodeller for Divvun	15
5.1 Divvun som en del av Sametingets organisasjon	15
5.2 Divvun som en del av samisk høgskole.....	19
5.3 Divvun som en del av universitetet i Tromsø	22
5.4 Divvun som egen juridisk enhet.....	26
5.5 Oppsummering av modellene.....	27
6 Vurdering av to mulige driftsmodeller	29
6.1 Sammenstilling av to mulige driftsmodeller.....	29
6.2 Begrunnelse for valg av de to modellene.....	30
6.3 Hvordan oppfyller modellene kravene i tilbudsforespørselen?.....	31
6.4 Struktur i modellene	32
6.5 Budsjett og finansieringsmodell.....	33
6.6 Oppsummering.....	34

SAMMENDRAG

Sametinget avsluttet i 2007 det treårige Divvun I prosjekt som bestod i utvikling av et korrekturprogram, stavekontroll og orddeling for nord- og lulesamisk. Divvun II avløste det første Divvun prosjektet i 2008, og dette prosjektet har som mål å utvikle sørsamisk korrekturprogram. Divvun II skal avsluttes i 2010. Sametinget ønsker å få driften av Divvun prosjektene over i en permanent form for å sikre kontinuitet og stabilitet. I den forbindelse har Asplan Viak AS gjort en vurdering av mulige organisasjonsformer for en driftsorganisasjon.

Sametinget hadde som mål når de etablert Divvun: "å gi den samiske befolkningen tiltang på den samme språkteknologi gjennom bl.a. retteprogram, grammatikkprogram osv, som andre språk har." Etter en kort vurdering av situasjonen for Divvun har vi foreslått følgende mål for Divvun som permanent organisasjon: Utvikle ***høykvalitets språkteknologiske gratisprodukter for de samiske språkene.***

Sametinget har definert hva Divvun konkret skal arbeide med i framtiden. I tillegg er det definert noen forutsetninger for den permanente driftsorganisasjonen. De viktigste forutsetningene for Divvun er at organiseringen skal sikre stabilitet, kontinuitet og videreutvikling av samisk språkteknologi til det beste for det samiske samfunnet. Dette skal blant annet gjøres gjennom at organiseringsmodellen skal muliggjøre det samme tette samarbeid med Universitetet i Tromsø og Giellatekno som i dag, at produktene skal være gratis og at organiseringen har en sterk og klar binding til det samiske samfunnet.

Asplan Viak AS har vurdert fire driftsmodeller for den permanente driftsorganisasjonen for Divvun og vurdert disse opp mot kriterier og forutsetninger som Sametinget har lagt.

Modell 1: Divvun som en del av Sametingets organisasjon

Modellen er i grove trekk en videreføring av dagens modell med noen viktige endringer. Asplan Viak anser dette som en god modell for den videre driften av Divvun. Samarbeidet mellom Sametinget og UiT har fungert bra og kan vise til gode resultater. Modellen sikrer finansiering, åpne kildekoder og tekstbaser og inkluderer Samisk høgskole.

Modell 2 Divvun som en del av samisk høgskole

Denne modellen forutsetter at Samisk høgskole tar over eierskapet til Divvun. Samisk høgskole har et viktig ansvar i utviklingen av samisk språk. Gjennom eierskap til Divvun kan høgskolen også få en viktig del i det språkteknologiske arbeidet innen samisk språk. Slik Asplan Viak ser det vil det være riktig å involvere Samisk høgskole i Divvun, men erfaringene som er gjort i prosjektperioden taler ikke for at ansvaret for Divvun bør flyttes fra Sametinget til Samisk høgskole.

Modell 3 Divvun som en del av universitetet i Tromsø

Denne modellen rendyrker det språkteknologisk ved å slå sammen Divvun og Giellatekno. På det språkteknologiske plan vurderes denne modellen til å være god. Asplan Viak vurderer allikevel modellen ikke til fullt å tilfredsstillende kravene om sterke og klare bånd til det samiske samfunnet.

Modell 4 Divvun som egen juridisk enhet, her under som et felles hus for all satsing på samisk språkteknologi

Denne modellen skisserer en mulighet til å samle det samiske språkteknologiske miljøet i en stiftelse. Hverken UiT eller Sametinget mente dette ville være aktuelt. Av den grunn vurderes modellen ikke som gjennomførbar.

Med bakgrunn i de kriterier og forutsetninger Sametinget satt for organisering av den permanente driftsmodellen for Divvun anbefaler Asplan Viak at man vurderer modell 1 og 3 for permanent drift av Divvun. Begge modellene viderefører det tette og gode samarbeidet mellom Universitet i Tromsø og Sametinget, og der Samisk høgskole trekkes inn i prosjektet gjennom representasjon i referansegruppa.

1 INNLEDNING

Sametinget etablerte Divvun som prosjekt i oktober 2004. Divvun I ble avslutta 31. desember 2007 og avløst av Divvun II som går fram til 31. desember 2010.

Universitet i Tromsø (UiT) etablerte i 2001 et arbeid med samisk språkteknologi finansiert av Norges Forskningsråd (NFR), som senere ble Senter for samisk språkteknologi/Giellatekno og fra 1.1.2008 permanent etablert over universitetets budsjett.

Siden oppstarten av Divvun-prosjektet har det vært et tett samarbeid med Universitet i Tromsø og det som senere ble Senter for samisk språkteknologi. Begge prosjektene har vært gjensidig avhengig av hverandre for å lykkes. Mye av suksessen for begge prosjekt skyldes nettopp det tette samarbeidet om blant annet teknisk infrastruktur, felles database, kompetanse og arbeidskapasitet.

Etter 2010 skal Divvun inn i en permanent driftsform, dette for å sikre stabilitet, kontinuitet og videreutvikling av samisk språkteknologi til det beste for det samiske samfunnet. Sametinget ønsker å gjøre en vurdering av ulike driftsmodeller for Divvun for å kunne begynne planleggingen av etableringen av den permanente organisasjonen etter prosjektperioden er over.

Kapittel 2 tar for seg mandatet for utredningen og metoden som er brukt. Kapittel 3 går igjennom Divvun som prosjekt. Kapittel 4 skisserer Divvun som permanent organisasjon, oppgaver for Divvun, målsetting og forutsetninger. Kapittel 5 drøfter fire modeller for permanent drift av Divvun og kapittel 6 konkretiserer de to foreslåtte driftsmodellene.

2 MANDAT OG METODE

2.1 Mandat

Mandatet for utredningen er å gjøre rede for mulige organisasjonsformer for den permanente driftsorganisasjonen for Divvun. Styrker og svakheter ved de ulike alternativene skal utredes.

Sametinget har lagt vekt på at alle modellene som blir presentert skal ta vare på det etablerte samarbeidet med UiT, samtidig som båndene til det samiske samfunn skal være sterke og tydelige.

2.2 Metode

Asplan Viak AS skisserte i sitt tilbud til Sametinget fire mulige modeller for permanent driftsorganisasjon for Divvun. Forslagene var basert på vektleggingen av tilknytningene til UiT, sterke og tydelige bånd til det samiske og muligheten for å få et felles hus for all satsing på samisk språkteknologi i vid forstand.

De fire modellene er som følger:

1. Divvun som en del av Sametingets organisasjon
2. Divvun som en del av Samisk høgskole
3. Divvun som en del av Universitetet i Tromsø (UiT)

4. Divvun som egen juridisk enhet, herunder som et felles hus for all satsing på samisk språkteknologi

Metoden for vurdering av modellene har vært basert på dokumentstudier, intervjuer, analyser av intervjuer og vurderinger. Vi har intervjuet prosjektleder, Sametingets ledelse, Samisk høgskoles ledelse og UiT representert ved fakultetsdirektør, dekan, instituttleder og leder for Giellatekno.

For å vurdere hvilken driftsorganisasjon som var best egnet for å oppnå de målsettingene og forutsetningene Sametinget hadde lagt for Divvun, har vi intervjuet hver av de overnevnte organisasjonene. Vi har på bakgrunn av disse intervjuene analysert driftsorganisasjonenes styrker og svakheter.

Sametinget har ikke gjort en evaluering av Divvun som bakgrunn for valg av modell. En evaluering av hvordan Divvun har fungert så langt ville gitt oss et langt bedre grunnlag for å vurdere fordeler og ulemper ved de ulike modellene. Våre anbefalinger tar utgangspunkt i bestillingen fra Sametinget og den informasjonen vi har fått gjennom dokumentstudier og intervjuer. Intervjuene har tatt utgangspunkt i de foreslåtte framtidige modeller og i liten grad på erfaringer fra dagens modell. Mandatet fra Sametinget var ikke en evaluering, men en vurdering av mulige framtidsmodeller basert på de forutsetningene som lå til grunn i forespørselen.

3 DIVVUN SOM PROSJEKT

3.1 Mål

Mål for Divvun:

Sametingets mål med etableringen av Divvun var å gi den samiske befolkningen tilgang på den samme språkteknologi gjennom bl.a. retteprogram, grammatikkprogram osv, som andre språk har.

3.2 Organisering

Prosjekteier: Sametinget

Prosjektet har en **styringsgruppe** som består av følgende personer:

Julie Eira – Sametinget - leder

Per Edvard Klemetsen- Sametinget

Øystein Johannesen – Kunnskaps departementet

Eirik Liland – Universitetet i Tromsø (fakultetsdirektør for HF fakultetet)

Prosjektleder: Sjur Moshagen

Det er 7 ansatte i Divvun, hvor 5 av disse er i hele stillinger ut prosjektperioden. De ansatte er lokalisert på ulike steder, men flertallet sitter i Tromsø ved Universitetet, samlokalisert med Giellatekno.

3.3 Divvun som en del av Sametinget

Sametinget har flere roller overfor samisk språk.

- **Politikk.** De har et overordna politisk ansvar for å bevare og styrke samisk språk. De har også et ansvar for å se til at samelovens språkregler forvaltes etter intensjonen. Ivareta det nordiske perspektivet i språkarbeidet er også en del av arbeidsområdet.
- **Virkemiddelforvalter.** Sametinget forvalter også virkemidler for å synliggjøre og styrke bruken av samisk språk, både direkte tilskudd og søkerbaserte tilskudd. Det er satt av kr. 53,96 mill. i budsjett for 2009 til de to postene.
- **Faglig rolle.** De har et aktivt forhold til arbeid med terminologi, språkrøkt, stedsnavn, orddatabase, m.m.
- **Prosjektutvikling.** Divvun-prosjektet er et godt eksempel på prosjekter som Sametinget har initiert, finansiert og gjennomfører.

Divvun er en del av Sametingets språkarbeid for å styrke og utvikle samisk språk. Sametingets bakgrunn for å initiere Divvun prosjektet var behovet for å utvikle språkteknologiske hjelpemidler for å stimulere til økt bruk av de samiske språkene.

Divvun-prosjektene har helt siden starten 1.10.2004 formelt sett vært en del av Sametingets organisasjon. Divvun har likevel skilt seg en del ut fra resten av organisasjonen, spesielt gjelder det arbeidets karakter. Der store deler av resten av Sametinget er saksbehandlere eller intern administrasjon, er Divvun-prosjektet et utviklingsprosjekt som organiserer seg selv og gjør det meste selv. Sametingets administrasjon har utført lønns- og regnskapsoppgaver, hms-oppgaver og lignende.

I dag er Divvun tilknyttet Avdeling for opplæring, språk og kultur og fungerer mye som et eget team. Under samme avdeling er det et eget team som jobber med terminologiutvikling. Samarbeidet mellom de to teamene har ikke vært så sterkt, men det er blitt bedre gjennom prosjektperioden. I tillegg har Sametinget har egne språkmedarbeidere/oversettere som er ansatt ved administrasjonsavdelingen.

I dag blir prosjektet finansiert gjennom en samfinansiering mellom Arbeids- og Inkluderingsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, samt Sametinget.

3.4 Divvuns tilknytning til Universitetet i Tromsø og Samisk senter for språkteknologi

Divvun og Giellatekno har et tett samarbeid og deler en felles målsetting om å utvikle nord-, lule- og sørsamisk syntaktisk analyse, ved å gjøre en tekstkorpus tilgjengelig, og å sette opp en infrastruktur for dette arbeidet.

Både Giellatekno og Divvun arbeider med utvikling av en felles lingvistisk kjerne og infrastruktur. Dette går ut på å lage formelle modeller av samisk grammatikk, og legge det inn i datamaskiner for å gjøres om til dataprogrammer som kan analysere tekst. Giellatekno og Divvun har bygd opp felles kompetanse på dette feltet. En viktig del av infrastrukturen er UiT sitt tungregningsprosjekt.

Divvun arbeider i tillegg med tilpasning av den lingvistiske kjernen til tekstbehandlingsprogram, mens Giellatekno tilpasser den lingvistiske kjernen til pedagogiske program og ulike støtteprogram for andre språkforskere.

Det vil imidlertid kunne være relevant for Divvun eller for Giellatekno å bruke hverandres arbeid i fremtiden i forbindelse med utvikling av samisk grammatikkontroll, eller i forbindelse med utvikling av retteprogram for andre små språk.

Den unike kompetansen Divvun og Giellatekno har tilegnet seg gjennom å kombinere robust lingvistisk analyse og evnen til å bruke disse analysene i programmer rettet mot sluttbruker, er svært unikt.

4 DIVVUN SOM PERMANENT ORGANISASJON

4.1 Mål for Divvun

Det er ikke definert en målsetting for Divvun som permanent driftsorganisasjon. Sametinget hadde som mål når de etablert Divvun: "å gi den samiske befolkningen tilgang på den samme språkteknologi gjennom bl.a. retteprogram, grammatikkprogram osv, som andre språk har". Når man skal definere målsettingen for Divvun er det viktig å se på hvem som er viktig for Divvun og hvem Divvun er viktig for. Dette blir kun en overfladisk analyse, og vi anbefaler at Sametinget i samarbeid med den organisasjonen som skal ha ansvaret for Divvun, tar en mer grunnleggende analyse av målformuleringer på overordnet nivå og på delmål nivå når driftsform er bestemt.

4.1.1 Hvem er Divvun viktig for?

- Sametinget – betyr mye for bruken av samisk språk i den moderne verden, og dermed for Sametinget å nå hovedmålsettingen for samisk språk som er: "Synliggjøre og styrke bruken av samisk språk"
- Samiskspråklige databrukere som ønsker å bruke samisk som aktivt skriftspråk – letter den daglige bruken av samisk både i arbeidslivet og i det private.
- Samiske skoler – Divvun kan være et verktøy i språkundervisning samt å hjelpe barn med skrive og lesevaner i bruk av samisk.
- Samiske institusjoner som bruker samisk i saksbehandling (samiske kommuner, fylkeskommuner, Samisk høgskole, Universitetet i Tromsø osv). Divvun gjør arbeidet med samisk i disse institusjonene lettere.
- Staten som en del av oppfølgingen av grunnlovsparagrafen 110a. Paragrafen sier: "Det påligger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og utvikle sit Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv." Divvun er med å sikre og utvikle bruken av de samiske språkene.
- Giellatekno– Divvun har en tekstdatabase som er meget viktig for senteret. Også samarbeidet i den teknologiske utviklingen er viktig for senteret.

4.1.2 Hvem er viktig for Divvun?

- Sametinget som politisk organ samt som språkutviklingsorgan. Som politisk organ fordi Sametinget er med og legitimerer Divvun sin eksistens gjennom sin egen språkpolitiske utforming. Som språkutviklingsorgan fordi Sametinget har påtatt seg en viktig rolle for å fremme og utvikle de samiske språkene både som politisk organ men også ved selv å drive med terminologiutvikling og initiere viktige språkutviklingsprosjekter.
- De samiskspråklige brukerne av verktøyene Divvun utvikler. Disse er viktig for Divvun som dialogpartnere i utviklingen av programvarene Divvun utvikler til en hver tid.
- Samiske medier og institusjoner. Både som brukere av produkter Divvun utvikler og som leverandører av tekster til Divvun sin tekstdatabase.
- Sametinget som finansør – Divvun vil uavhengig av driftsform være avhengig av Sametinget som direkte finansør eller ved at Sametinget i sine budsjettforslag også legger vekt på at utviklingene av slike verktøy prioriteres fra staten i den statlige finansieringen til samiske formål hvert år.
- Staten /dep som finansierer – Det er staten og departementene som gjennom sin bevilgning direkte til Sametinget eller til den organisasjonen Divvun blir lagt under som

må prioritere Divvun. Siden Divvun skal være gratis for brukerne er statlig finansiering et absolutt krav.

- Leverandører på teknologiske løsninger – Gjennom avtaler med de som utvikler tekstbehandlingsprogrammer blir Divvun tilgjengelig for de samiske brukerne.
- Universitetet i Tromsø v/Giellatekno– For Divvun er samarbeidet viktig, særlig på det teknologiske nivå.

Hvis man ut i fra disse to korte oppstillingene skulle plukke ut et mål som vil favne på en slik måte at både de som Divvun er viktig for og de som er viktige for Divvun er tatt hensyn til, foreslår vi følgende hovedmål:

Utvikle høykvalitets språkteknologiske gratisprodukter for de samiske språkene.

Det bør som sagt utvikles delmål og strategier for delmålene i en mer omfattende prosess når organisasjonsformen er valgt.

4.2 Oppgaver for Divvun

En permanent driftsorganisasjon skal ha ansvar for de oppgavene som prosjektet har i dag, samt for utvikling av nye verktøy. Sametinget har definert arbeidsoppgavene for den permanente Divvun. Vi har oppsummert disse til å være knyttet til følgende hovedpunkt med oppgaver:

- Oppgaver innen språk, som omfatter:
  - Språklig vedlikehold av leksikon (ordlista) og andre lister
  - språklig oppdatering av de eksisterende verktøyene
  - ansvar for å holde ved like og bygge ut det eksisterende korpuset, inkludert det og samle inn mer tekst, (avistekster, tekster fra Sametinget, tekst fra andre samiske institusjoner osv)
- Oppgaver innen teknologi, som omfatter:
  - holde kontakt med leverandører av eksternt utviklet verktøy, forhandle fram nye versjoner når det er nødvendig (ny versjon av vertsprogrammene)
  - Holde seg oppdatert på språkteknologisk utvikling
  - drifte Risten.no
  - Utvikling av grammatikk kontroll
  - Utvikle samisk talesyntese
  - Annen språkteknologisk utvikling for det samiske samfunnet
- Oppgaver innen marked, som innbefatter:
  - kontakt med brukerne (Både enkeltpersoner, studenter, organisasjoner osv)
  - vurdere, planlegge og starte nye prosjekt for nye språk, nye verktøy og nye målgrupper

Det er etter vår mening lagt litt lite vekt på oppgaver innen marked. Det bør derfor vurderes om dette burde vektlegges mer i oppgaver knyttet til den permanente driftsformen. Særlig er markedsføring av/informasjon om produktene meget viktig for å få flest mulig brukere. Flere brukere kan være med å høyne kvaliteten på produktene på sikt, i tillegg til at det på lang sikt vil være med å legitimere økt bruk av midler på Divvun.

4.3 Krav til kompetanse i Divvun

Organisasjonen som skal drive Divvun må ha kunnskaper om samisk språk og forstå betydningen av Divvun sitt arbeid knyttet til språkets evne til å overleve i det moderne samfunnet.

Det kreves høy spesialisert kunnskap for å kunne drive Divvun. Alle som jobber med Divvun må ha god forståelse for datalingvistiske prinsipper og formalismene som blir brukt. Vi har her definert tre kompetanseområder som er viktig for Divvun:

4.3.1 Språk-kompetanse

Innenfor dette kompetanseområdet er det fra Divvun sin side lagt vekt på at de som skal være knyttet til Divvun skal ha lingvistisk kompetanse innenfor de/det samiske språket/ene de arbeider med, samt være sikker i normering. Lingvistene skal holde ved like det lulesamiske, nordsamiske og det sørsamiske leksikon (ordlister) og datalingvistiske modeller. Lingvistene skal og være med å gjøre forarbeidet til, og planlegging av nye prosjekt. De skal i tillegg ha ansvar for brukerkontakt på respektive språk, og oppdatere de tilhørende språkversjonene av enhetens nettsider.

4.3.2 Teknisk kompetanse

Den tekniske kompetansen er knyttet til programmering og utvikling av infrastruktur for det språkteknologiske arbeidet. Programmererne/datalingvistene skal ha hovedansvaret for å holde ved like byggerutiner, testprogram, installasjonsprogram og annen infrastruktur for korrekturverktøyene, og for korrekturverktøyet som bygger på åpne kildekode. De skal også ha hovedansvaret for det tekniske arbeidsmiljøet for lingvistene, og for å holde gruppen språkteknologisk oppdatert. De bør planlegge å forberede de tekniske sidene ved nye prosjekter.

4.3.3 Markedskompetanse

Divvun skal ha ansvar for samarbeidet med eksterne leverandører, og ha ansvar for å pakke og levere oppdateringer til brukerne. Det er viktig å ha kompetanse på behovet hos brukerne og hvordan man når ut med produktene. Dialog med brukerne skal sikre brukertilpassede produkter.

Innsamling av tekst til tekstdatabasen er en viktig del av arbeidet. Divvun sine medarbeidere må ha kompetanse på hvor teksten finnes og hvordan de får tak i teksten. I tillegg å ha kunnskap om samisk historie og kultur for bedre å sikre brukerperspektivet.

4.4 Forutsetninger

Sametinget har definert noen forutsetninger som må være oppfylt for at vertsorganisasjonen skal kunne ha drift av Divvun:

- At produktene Divvun utvikler er på høyde med andre liknende produkter innen språk
- Muligheten for å implementere nye språk og nye produkter
- Driftsformene skal ivareta det etablerte samarbeidet med Universitetet i Tromsø
- Organisasjonen må ha god infrastruktur for effektiv språkteknologi, herunder også kompetanse

- Mulighet for å samle alt arbeidet med elektronisk samisk språkressurser under en enhet.
- Sterk tilknytning til det samiske samfunnet
- Produktene som blir utviklet i Divvun skal være gratis for brukerne
- Divvun skal basere driftsinntekter på tilskudd fra det offentlige, samt prosjektfinansiering der det er naturlig

Mange av de ulike forutsetningene som Sametinget har lagt til grunn går over i hverandre og utfyller hverandre i noen grad. Asplan Viak har på bakgrunn av de forutsetningene som er lagt til grunn satt opp kriterier for vurdering av organisasjonsformene. Vi har delt disse kriteriene inn i rammebetingelser, språk, teknologi, marked og rekruttering.

Rammebetingelser:

Det er tre ting som er viktig å vurdere i forbindelse med rammebetingelser. Det ene er å kartlegge om det er vilje og et ønske i organisasjonen om ha Divvun som en del av sin organisasjon. Det andre er vurderingen knyttet til kravet fra Sametinget om at produktene som er utviklet og som i fremtiden blir utviklet i Divvun, skal være gratis for brukerne. Dette betyr at driften må baseres på tilskudd fra det offentlige samt prosjektfinansiering der det er naturlig. Det er viktig å vurdere organisasjonsformens mulighet for å sikre en slik finansiering på sikt, og vurdere hvordan Divvun vil få prioritet i organisasjonen.

Det tredje er vurderingen av støttefunksjoner de ulike vertsorganisasjonene har. Et godt fungerende personalsystem, lønssystem, HMS system o.s.v. har betydning for organiseringen.

Språk:

Divvun er i utgangspunktet et samisk språkprosjekt og samisk språk er derfor helt sentralt. Det er derfor viktig i vurderingen å se på hvilke fordeler organisasjonsformen vil ha for utviklingen av samisk språk.

Muligheten til å implementere nye språk vil avhenge av hvordan organisasjonene samarbeider med andre språkinstitusjoner eller miljøer som ønsker en slik utvikling innen sitt språk. I tillegg er viljen og muligheten for å implementere nye samiske språk, men også andre urfolkspråk eller minoritetsspråk viktig.

Teknologi:

Så lenge samarbeidet som i dag er med Universitetet i Tromsø blir videreført i den permanente driftsorganisasjonen, vil vertsorganisasjonens språkteknologiske miljø og kompetanse ikke ha så stor betydning. Giellatekno og Divvun jobber meget tett og er særlig knyttet til hverandre på det språkteknologiske plan. Dette samarbeidet sikrer en god infrastruktur for effektiv språkteknologi. Derfor vil vi i vurderingen av organisasjonene ikke legge så stor vekt på dette.

Organiseringen skal også ha mulighet for å samle alt arbeidet med elektronisk samisk språkressurser under en enhet. Det er ikke fra Sametingets side gjort nærmere utredning om hva dette innebærer. Slik Asplan Viak vurderer det, vil det ikke være hensiktsmessig eller ønskelig å legge arbeidet som i dag utføres av Giellatekno under en annen organisasjon enn Universitetet i Tromsø. Vi forutsetter derfor at samarbeidet som i dag er mellom Divvun og senteret vil fortsette og at man gjennom dette samarbeidet også sikrer en sterk tilknytning til Samisk språkteknologiske senter. Derfor vil vi i vurderingen ikke legge vekt på akkurat denne tilknytningen når vi vurderer de ulike organisasjonsformene. Men i vurderingen vil vi legge

vekt på hvordan organisasjonens muligheter og ønsker til å få en overordnet rolle knyttet til språkteknologi vil være.

Marked:

Sametinget har i sine forutsetninger lagt stor vekt på kontakt med markedet. Markedet er definert som alle som skriver samisk i tekstbehandlingsprogrammer. Det innbefatter både enkeltpersoner samt institusjoner. Sterk tilknytning til det samiske samfunnet er en viktig forutsetning for en slik kontakt. Dialog med brukerne, både som enkeltpersoner og som institusjoner er viktig både for å spre informasjon om produktene, tilbakemelding fra brukerne på produktene, samt å samle inn tekst til tekstbasen. Organisasjonsformens påvirkning for kontakten mot markedet er derfor viktig i vurderingen.

Rekruttering:

Ved utvikling av produkter som har tilsvarende språkteknologisk nivå som andre språk, er det viktig at man har tilgang til den rette kompetansen. Divvun sine medarbeidere har tilegnet seg en unik kompetanse og muligheten til å beholde den kompetansen man har i dag i Divvun må vektlegges. Siden utredningen er begrenset, er det ikke mulig å gjøre en undersøkelse av hva som er viktig for rekrutteringen, men vi vil her legge vekt på kjente rekrutteringskriterier som lønnsnivå og fagmiljø, mulighet til å få fortsette å bo der man bor, faglig utvikling og mulighet til å påvirke egne arbeidsoppgaver og arbeidssituasjon.

5 FIRE MULIGE DRIFTSMODELLER FOR DIVVUN

Vi vil under hver modell først presentere modellen. Alle modellene har som en avgjørende forutsetning at de skal ha et nært samarbeid med Universitetet i Tromsø slik det er i dag. I dag er det Sametinget som eier tekstdatabasen som både Divvun og Giellatekno bruker i utviklingen av sine produkter. Det forutsettes at denne tekstdatabasen følger Divvun og at den organisasjonen som vil få ansvaret for den permanente driften også får eierskap til tekstdatabasen.

Asplan Viak har i alle modellene lagt vekt på at Sametinget, UiT og Samisk høgskole skal ha en rolle. Vi mener at dette er den beste måten å ivareta Divvun og sikre en god utvikling av Divvun i fremtiden til det beste for det samiske samfunnet. Samisk høgskole har i dag kjennskap til Divvun, men har ikke aktivt vært med i prosjektet fram til i dag. Å få formalisert et samarbeid med Samisk høgskole er viktig sett i lys av at de har et viktig ansvar i utviklingen av samisk språk. Sametinget har et stort ansvar i utviklingen av samisk språk, både politisk, men også knyttet til terminologikutvikling og stedsnavnsutvikling. Sametinget ser det som naturlig at de har en rolle i Divvun også i fremtiden. UiT har i sine planer og strategier lagt vekt på at de har et spesielt ansvar for samisk språk og urfolksspråk generelt. Det er også en forutsetning fra Sametinget at UiT skal ha en viktig rolle i alle modellene.

Gjennomgangen av de ulike driftsformene er basert på intervju av de ulike organisasjonene. Organisasjonens egen vurdering knyttet til forutsetningene kommer først og til slutt en liten vurdering av Asplan Viak. Vi oppsummerer til slutt der vi også kommer med en anbefaling av hvilke to driftsformer som bør utredes videre.

5.1 Divvun som en del av Sametingets organisasjon

Sametinget er et nasjonal, representativ folkevalgt forsamling for samer i Norge. Sametinget styres til daglig av Sametingsrådet, som ledes av sametingspresidenten. Sametinget styres etter det parlamentariske prinsipp, hvor det sittende Sametingsrådet baserer sin virksomhet på tillit i plenum. Sametinget har beslutningsmyndighet i saksområder hvor sentrale myndigheter har overført slik myndighet til Sametinget, som samiske kulturminnevern, opplæring, språk, næring, og kultur. Vi forutsetter at Sametinget ikke vil bli omorganisert innen 31.12.2010.

5.1.1 Beskrivelse av modellen

Modellen tar utgangspunkt i at Divvun blir organisert slik som i dag under Sametingets avdeling for opplæring, språk og kultur slik som i dag. I tillegg forutsetter modellen at det etableres en referansegruppe, et "advisory board", med tilnærmet samme funksjon som dagens styringsgruppe. Referansegruppa skal bestå av representanter fra Sametinget, UiT og Samisk Høgskole, og eventuelt departementene.

Vi forutsetter at Sametinget ønsker å beholde de fleste medarbeiderne som i dag er knyttet til Divvun og at medarbeiderne får være geografisk plassert der de er i dag.

Samarbeidet mellom Sametinget og Universitetet fortsetter slik som i dag, hvor man fornyer samarbeidsavtalen jevnlig. I praksis betyr det at det tette samarbeidet mellom Giellatekno og Divvun fortsetter som i dag. På det overordna nivå blir samarbeidet regulert gjennom en

samarbeidsavtale som tar for seg de praktiske forholdene knyttet til budsjett, finansielle forhold, arbeidsforhold og andre juridiske forhold, forpliktelser og rettigheter.

Finansieringen skjer over Sametingets ordinære budsjett.

5.1.2 Vurdering opp mot kriteriene

Rammebetingelser:

Sametinget ser det som en mulighet og fortsatt ha Divvun som en del av Sametinget. Det er både praktisk mulig og det kan ut i fra deres egen vurdering også være en fordel i fremtiden. Hvis Divvun skal organiseres under Sametinget må dette knyttes til Sametingets mandat for samisk språkutvikling. Mandatet må utvides og knyttes til den språkteknologiske delen også. Hovedvekten av Sametingets arbeid er i dag knyttet til politikkutvikling og forvaltning. Arbeidet med samisk språk er helt spesielt i Sametinget. Allikevel mener Sametinget at dette er et meget viktig arbeid som Sametinget bør ha en tett tilknytning til.

Ved å være organisert under Sametinget vil finansieringen løses gjennom Sametingets budsjett. En organisering under Sametinget vil også sikre at man på langsikt får faste overføringer fra departementene og at Sametinget prioriterer dette arbeidet. Dette vil sikre at produktene fortsatt kan være gratis og fritt tilgjengelig for brukerne.

Sametinget er en veletablert organisasjon som har gode rutiner for administrasjon og støttefunksjoner generelt.

Språk:

Sametinget har et overordnet ansvar for utviklingen av samisk språk. I tillegg har Sametinget gjennom sitt daglige arbeid høy kompetanse på samisk språk. Sametinget gjør mye oversettingsarbeid og har dyktige språkmedarbeidere. I tillegg har Sametinget egne ansatte som arbeider med terminologiutvikling. Sametinget har planlagt å få tilpasset oversettingsprogram til samisk for å lette språkarbeidernes arbeid. Hittil har man i Sametinget ikke greid å utnytte de mulighetene som ligger i et tett samarbeid mellom Divvun og det andre språkfaglige miljøet i Sametinget.

Det er mulig for Sametinget å implementere nye språk i Divvun, men det vil først og fremst være knyttet til de samiske språkene. For Sametinget er det naturlig å jobbe med andre samiske språk, og på sikt ser Sametingene for seg et nordisk samarbeid knyttet til samisk språk.

Teknologi:

Opprettholdelse av det gode samarbeidet med Universitetet i Tromsø vil Sametinget løse gjennom å få til en samarbeidsavtale med universitetet. Det er i dag en avtale mellom UiT og Divvun i forbindelse med samarbeid for prosjektene. En slik avtale vil måtte fornyes.

Når det gjelder å samle arbeidet med elektronisk samisk språkressurser under Sametinget er det noe Sametinget kunne se for seg som mulig, men kanskje knyttet til et nordisk språksamarbeid.

Marked:

Det å være organisert under Sametinget vil i seg selv sikre en sterk tilknytning til det samiske samfunn. Divvun sine medarbeidere har opplevd det som positivt å være tilknyttet Sametinget når de møter de samiske institusjonene. Sametinget har en spesiell tillitt hos den

samiske befolkningen. Denne tillitten er ikke så stor mot de norske institusjonene. Dette kan være fundamentert i den norsk - samiske historien.¹ Sametinget mener at det i denne modellen også er ønskelig å få til et samarbeid med Samisk høyskole i Kautokeino for å ha en sterkere tilknytning til det samiske FoU miljøet. En slik tilknytning kunne også ha vært sikret gjennom en samarbeidsavtale mellom partene. I tillegg vil kontakten med de samiske institusjonene og personene som leverer tekst til basen være viktig for å få til gode produkter.

Rekruttering:

Rekruttering til den permanente driftsorganisasjonen ser ikke Sametinget på som et stort problem. Det er gode muligheter for at folk kan være lokalisert hvor de måtte ønske, også ved Universitetet i Tromsø. Det eneste som kan være et hinder i rekruttering av høy kompetanse er at Sametinget har et lønnsnivå som muligens ikke er konkurransedyktig.

5.1.3 Asplan Viak sin vurdering av modellen

Fordeler ved denne modellen:

- Sametinget har gode rammebetingelser både knyttet til ønske i organisasjonen om å videreføre Divvun i regi av Sametinget, muligheten for å sikre en fast finansiering og et godt administrativt system
- Tillitt i den samiske befolkning og hos andre urfolk
- Ved at Sametinget setter premissene vil det sikre samisk forankring og en prioritering av det samiske språk i det videre arbeidet i Divvun
- Sametinget har et godt språkfaglig miljø med høy språkkompetanse, særlig knyttet til språkpolitikk, terminologi og stedsnavn
- Gjennom Divvun-prosjektet har man vist at et samarbeid mellom Sametinget og UiT har fungert og man har erfaringer med det
- Sametinget har gjennom Divvun prosjektet fått en del erfaring og kompetanse på arbeidet med språkteknologi
- Å være tilknyttet Sametinget vil være positivt ved at de blir tatt godt i mot i de samiske institusjonene. Det å ha en samisk organisasjon, og spesielt Sametinget i ryggen, gjør det enklere å få tak i viktig tekstmateriale
- Sametinget har en organisasjonsstruktur som gjør det uproblematisk at medarbeidere er plassert ulike steder i landet eller naboland

Ulemper ved denne modellen:

- Medarbeiderne i Divvun opplever dog i dag, at de ikke er en integrert del i Sametingets personalsystem og fellesskap slik resten av de ansatte er det
- Sametinget prioriterer i utgangspunktet utvikling og bevaring av samisk språk i Norge og ikke nødvendigvis andre urfolksspråk
- De som ønsker å jobbe med språkutvikling og terminologiutvikling, må også til en viss grad også jobbe med politisk saksbehandling
- Divvun er i utgangspunktet et stort forsknings- og utviklingsprosjekt og Sametinget er ikke et forskningsmiljø i seg selv

---

¹ En slik misstillit har sin bakgrunn i fornuksforskningspolitikken. Statene fikk på 1800 tallet ambisjoner som gikk utover territoriell og religiøs kontroll over samene, og man ønsket etter hvert en assimilering av samene. Også de mange rettighetsakene som har pågått siden krigen har hatt betydning for denne holdningen. For mer informasjon om temaet se blant annet <http://www.snl.no/samer> og www.galdu.org

- Sametinget er ikke en naturlig samarbeidspart i akademisk samarbeid, eksempelvis ved søknader til Norges Forskningsråd(NFR)
- Sametinget som et politisk organ kan velge å legge politiske føringer som ikke samsvarer med rent faglige prioriteringer

Denne modellen er i praksis en videreføring av dagens modell med det unntak av at styringsgruppa erstattes med en referansegruppe hvor også Samisk høgskole er representert. Divvun prosjektet har gjennom prosjektperioden vist gode resultater og det tette samarbeid med Giellatekno har fungert meget bra. Samarbeidet har gjort det mulig å oppnå målsettingene for prosjektene, og man har nådd enda lenger enn man i utgangspunktet forventet. Det har vist seg at kombinasjonen mellom det å være tilknyttet Sametinget og UiT har vært god på mange måter. UiT sitt sterke fagmiljø på språkteknologi og lingvistikk har gitt prosjektet en faglig støtte som har vært avgjørende for de resultater man har oppnådd i prosjektet.

Dagens modell kan styrkes, på flere måter, og derfor har Asplan Viak foreslått noen endringer sammenlignet med dagens modell. I stedet for et styre, mener vi at det bør knyttes til en ressursgruppe. Dette vil sikre samarbeidet mellom de ulike organisasjonene og gjennom å involvere Samisk høgskole, gi Divvun et løft. Det at man gjennom prosjektperioden ikke har fått til et samarbeid mellom Divvun og Samisk høgskole har gjort at man har gått glipp av de mulighetene et samarbeid kunne ha gitt. Samisk høgskole har et spesielt ansvar for utvikling av samisk forskningsspråk, har nordsamisk som hovedspråk og har studenter som kan involveres i arbeidet i Divvun. Ved å trekke Samisk Høgskole mer aktivt med i Divvun vil en øke informasjonsflyten om hverandres prosjekter og dermed muligheten for å nyttiggjøre hverandres kompetanse og infrastruktur.

Sametinget har legitimitet i det samiske samfunnet og det har vært en fordel ved innsamling og forvaltning av tekst. Det at tekstbasen tilhører Sametinget er viktig. Dette fordi man har opplevd i urfolksammenheng, at materiale som er innhentet av undervisningsinstitusjoner ikke i etterkant har vært tilgjengelig for urfolkene selv. Ved at grunnlagsmaterialet og produktene er Sametinget sine, kan en slik konflikt unngås i framtiden. Dette vil også ha betydning i arbeidet mot andre urfolk og deres språk. Selv om denne modellen ikke på kort sikt vil samle alt arbeidet med elektronisk samisk språkressurser under en enhet, vil man få opprettholde og utviklet relasjonen mellom de språklige fagmiljøene i Sametinget, Samisk høgskole og UiT. Dette anser vi vil være til fordel for det samiske samfunn.

Det kan være noen ulemper for Divvun, knyttet til det å være ansatt ved Sametinget samtidig som man jobber så tett opp mot UiT. Det har vist seg at ansatt i Divvun ikke har fått de samme mulighetene til å være med på internasjonale forskerforum knyttet til det arbeidet de utfører som ansatte ved UiT. Det er vanligvis krav om formell akademisk tilknytning for å kunne være med og bidra i slike fora. Dette kan på sikt ha betydning for rekrutteringen til Divvun. Det er ikke under intervjuene kommet fram om det er mulig å gjøre noe med dette, men dette er noe man bør ta tak i, ved videreføringen av Divvun. I følge Sametinget har de hatt noen vanskeligheter med å beholde viktig fagkompetanse fordi de ikke har kunnet konkurrere på lønn. I følge UiT er Sametinget helt konkurransedyktig når det gjelder lønn sammenlignet med UiT.

De ansatte i Divvun opplever at de ikke alltid er en integrert del av Sametingets øvrige administrasjon. Etter at Sametinget endret interne kommunikasjonsrutiner for å bedre saksbehandlerens hverdag, har det i praksis ført til at kommunikasjonen mellom Divvun-prosjektet og resten av Sametinget har blitt minimal. Denne mangelen på kommunikasjon har ført til at nye prosjektideer, der det burde vært naturlig å involvere Divvun-teamet, ikke gjør det. Kunnskapen og de ressursene som Divvun-teamet innehar, utnyttes ikke, og Divvun-teamet kjenner ikke alltid til hva som foregår på Sametinget. Det har ikke hatt så stor betydning i det daglige arbeidet, men kan være uheldig på lengre sikt.

Divvun er i utgangspunktet et stort forsknings- og utviklingsprosjekt og Sametinget er ikke et forskningsmiljø i seg selv. Gjennom samarbeidet med UiT har det likevel vært mulig å gjennomføre Divvun prosjektene med gode resultater. Det vil være en ulempe at Sametinget ikke er et forskningsmiljø ved at Sametinget selv ikke kan initiere større forskningsprosjekt, eksempelvis gjennom Norges Forskningsråd(NFR). Likeledes vil det være for større forsknings- og utviklingsprosjekt som krever et tyngre forsknings- og utviklingsmiljø. Sametinget er ikke en naturlig samarbeidspart i akademisk samarbeid. Slikt samarbeid er viktig for å styrke for eksempel grunnteknologier som benyttes i arbeidet. Det er viktigere for urfolk og minoritetsspråk å bygge på akademisk arbeid og åpen kildekode enn det er for store språksamfunn, da markedet for kommersielle lukkede løsninger ikke er til stede.

Sametinget blir ikke oppfattet som en naturlig samarbeidspart for andre språk enn de samiske språk som snakkes i Norge, jf regjeringens nordområdesatsing, som viser til UiT, selv om de konkrete arbeidsoppgavene ligger nærmere det Divvun-gruppen har gjort enn det UiT har gjort.

Asplan Viak anser dette som en aktuell modell for den videre driften av Divvun. Samarbeidet mellom Sametinget og UiT har fungert bra, man kan vise til gode resultater, man sikrer finansiering, man sikrer kildekoder og tekstbaser og modellen inkluderer Samisk høgskole.

5.2 Divvun som en del av samisk høgskole

Samisk høgskole, inkludert Samisk spesialpedagogisk støtte, er en høyere utdannings- og forskningsinstitusjon som skal dekke et viktig område for det samiske samfunnet innen høyere utdanning og forskning. Samisk er hovedspråk både i undervisning, forskning, administrasjon samt blant ansatte og studenter. Institusjonen har et nordisk-samisk og internasjonalt perspektiv, med studenter og ansatte fra alle land i Sápmi: Norge, Finland, Sverige og Russland.

Det undervises og forskes i fagdisipliner som journalistikk, lærerutdanninger, samisk språk, reindrift, duodji/dáidda, joik, samisk fortellertradisjon, urfolkskunnskap med mer. Felles for alle fag er at de er basert på samisk kultur og tradisjonskunnskap.

Samisk høgskole og Nordisk Samisk Institutt ble samorganisert f.o.m. 2005.

5.2.1 Beskrivelse av modellen

Denne modellen tar utgangspunkt i at Divvun organiseres som en egen enhet, slik Samisk spesialpedagogisk støtte (SEAD) er organisert i dag². Dette vil bety at man etablerer et eget senter for Divvun og at høgskolens styre har det overordnede ansvaret for senteret, og alle senterets administrasjonsfunksjoner blir dekket gjennom høgskolens ordinære apparat. Også her tar vi utgangspunkt i at det opprettes en egen referansegruppe for Divvun med representanter fra Samisk høgskole, UiT, Sametinget og eventuelt fra departementet.

Samarbeidet med Universitetet i Tromsø må sikres gjennom en utvidet samarbeidsavtale. Det tas utgangspunkt i at de som arbeider i Divvun ikke vil bli lokalisert et annet sted enn der de er i dag.

Bevilgning til framtidig drift av Divvun vil i denne modellen komme fra departementene og gå over høgskolens budsjett.

5.2.2 Vurdering opp mot kriteriene

Rammevilkår:

Samisk høgskole er interessert i å få Divvun prosjektet inn under sin organisasjon. Dette vil styrke høgskolens arbeid med språk. De har kjennskap til prosjektet og ser det som realistisk og ønskelig å ha Divvun knyttet til Samisk høgskole.

Finansieringen av Divvun i denne modellen betyr at man til en viss grad får øremerkede midler fra departementene til drift av fremtidige Divvun. Det forutsettes også at en del av finansieringen av Divvun må tas over høgskolens eget budsjett.

Samisk høgskole har en godt fungerende administrasjon som har gode rutiner for hms oppfølging, lønnsutbetalinger og personalpolitikk.

Språk:

Samisk høgskole har en høy formell samisk språkkompetanse. Det beste tilbudet har de på nordsamisk, der de nå har mastergradsstudie, men de tilbyr også en del undervisning på lule og sørsamisk på bachelor nivå.

Både høgskolen og instituttet har store tekstbaser som må være av interesse for Divvun og tekstdatabasen som ligger til grunn for det språkteknologiske arbeidet. Siden Samisk høgskole er den eneste organisasjonen som har samisk som hovedspråk og antageligvis er den organisasjonen som årlig produserer mest samisk tekst, ser de det som viktig å ha en tett tilknytning til Divvun og samisk språkteknologisk senter. Det at organisasjonen har nordsamisk som hovedspråk gjør at man hele tiden jobber med språket og terminologitvikling.

Teknologi:

Samisk høgskole har en formell samarbeidsavtale med Universitetet i Tromsø og de har samarbeid på flere områder. I forbindelse med UiT sin søknad til Forskningsrådet for videreføring og videreutvikling av Giellateknoer Samisk høgskole en av samarbeidspartnerne. UiT har den språkteknologiske kompetansen og jobber med flere

---

² SEAD er en del av Statped Nord, det vil si det statlige spesialpedagogiske støttesystemet (Statped) som er underlagt Utdanningsdirektoratet, og drives av Samisk høgskole på oppdrag fra Statsped.

språk samtidig, Samisk høgskole jobber med samisk språk daglig, og har høy kompetanse på terminologiarbeid.

Samisk høgskole ser det som meget interessant å få sterkere tilknytning til et språkteknologisk miljø. I dag har de ingen som har en slik tilknytning eller kompetanse i organisasjonen. Det ville vært meget interessant å få noen av mastergradstudentene knyttet opp mot det språkteknologiske arbeidet. Det vil være med å øke interessen for det språkteknologiske hos studentene.

Høgskolen ser det som en fordel om arbeidet med samisk språk kunne vært samlet under samme paraply. Samisk høgskole skal ha et allsamisk perspektiv og derfor også et nordisk perspektiv. De har også et blikk mot Russland. Det å samle språkressurser innen samisk ser de på som en styrke, men det vil ikke være naturlig for høgskolen å prioritere å jobbe med andre språk.

Marked:

Samisk høgskole er en samisk institusjon som er godt forankret i det samiske samfunn. Høgskolen er spesielt nært knyttet til samiske studenter og læringsmiljø og har på den måten en tett kontakt med en viktig del av markede. Høgskolen er lokalisert i et samisk kjerneområde og har mange samiske studenter og personell som daglig bruker nord-samisk.

Rekruttering:

Samisk høgskole ser det som viktig at man gjennom organiseringen av Divvun får utnyttet ressursene på best mulig måte til fordel for det samiske samfunnet. Man bør få til en helhetlig tenkning knyttet til rekruttering til en slik type virksomhet. Det er viktig å få gode samarbeidsrelasjoner og bygge videre på og utvikle den kompetansen man har i dag. Samisk høgskole ser ikke på rekruttering som et stort problem.

5.2.3 Asplan Viak sin vurdering av modellen

Fordeler ved denne modellen:

- Samisk høgskole ønsker et større ansvar for utviklingen innen samisk språkteknologi
- Samisk høgskole har høy kompetanse innen samisk språk og stort engasjement i arbeidet med dette
- Mulig å få tilknyttet mastergradsstudenter som er interessert i språkteknologi til Divvun
- Erfaringer har vist at det å være tilknyttet en samisk institusjon har store fordeler i forbindelse med tekstinnsamlingen og utviklingen av korpussen
- Samisk høgskole er en organisasjon som produserer mye samisk tekst der originalspråket er samisk og som er viktig for Divvun å kunne bruke

Ulemper ved denne modellen:

- Modellen bringer inn en ny relasjon i Divvun som vil skape usikkerhet både hos de som er ansatt i Divvun og hos UiT
- Lite samarbeid i dag mellom de to organisasjonene, og gjennom prosjektperioden har man ikke greid å få til et samarbeid mellom Divvun og Samisk høgskole
- Ingen på høgskolen har kompetanse knyttet til samisk språkteknologisk utvikling

Gjennom eierskap til Divvun vil høgskolen også få en viktig del i det språkteknologiske arbeidet innen samisk språk.

Denne modellen integreres Samisk høgskole i det språkteknologiske. Bakgrunnen for å involvere Samisk høgskole i Divvun var en anerkjennelse av Samisk høgskole sin rolle innenfor utviklingen av de samiske språkene. I tillegg er Samisk høgskole en av de største institusjonene som har nordsamisk som administrativt daglig språk. Samisk høgskole har et veldig sterkt fagmiljø særlig på nordsamisk, men jobber også med å utvide tilbudene knyttet til lule- og sørsamisk.

I st.meld 28 (2007-2008) Samepolitikken sier regjeringen følgende: *”Samisk høgskole er tillagt et nasjonalt ansvar for å ivareta, styrke og utvikle samisk språk som vitenskapsfag, jf. St.meld. nr. 34 (2001 – 2002). Dette ansvaret omfatter samtlige språkgrupper, både nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk og forutsetter nært samarbeid med fagmiljøer ved øvrige aktuelle høyere utdanningsinstitusjoner. Høgskolen har nedlagt et stort arbeid i utviklingen av fagterminologi innen ulike fagområder. Utvikling av samisk som vitenskapsspråk er imidlertid et langsiktig arbeid som krever kontinuerlig innsats.”* Dette gir også Samisk høgskole et ansvar innenfor utvikling av samisk språkteknologi.

Modellen tar utgangspunkt i at samarbeidet mellom Samisk høgskole og UiT reguleres gjennom en samarbeidsavtale slik som Sametinget har med UiT i dag. Samisk Høgskole og UiT har i dag en samarbeidsavtale og har hatt noen samarbeidsprosjekter. I den perioden Divvun har eksistert, har prosjektet vært innom Kautokeino ofte, også holdt forelesninger. Men det har vært lite konkret samarbeid utover det. Nå har Samisk høgskole og UiT et samarbeid om et forvarsel til Norsk Forskningsråd om et infrastrukturprosjekt som sannsynligvis kommer. Samisk høgskole har mye tekst- og lydtkilder som ville vært nyttig for det videre utviklingsarbeidet i Divvun, som for eksempel tidligere NSI kilder, lydbånd som også er transkriberte. Man har altså til tross for flere møter, ikke greid å skape det gode samarbeidet mellom Samisk høgskole og UiT. Dette kan tyde på at en slik organisering ikke vil være optimal for den permanente driftsorganisasjonen.

Slik Asplan Viak ser det vil det være riktig å involvere Samisk høgskole i Divvun, men erfaringene som er gjort i prosjektperioden taler ikke for at ansvaret for Divvun bør flyttes fra Sametinget til Samisk høgskole.

5.3 Divvun som en del av universitetet i Tromsø

Universitetet i Tromsø (UiT) er et av Norges sju universiteter og verdens nordligste universitet. Norges Fiskerihøgskole (NFH) sorterer som et fakultet under UiT, samtidig som det også har en viss selvstendighet (egen rektor og logo). Forskning og utdanning innen helsefag er på flere felter tilknyttet Universitetssykehuset i Nord-Norge (UNN). Universitetet i Tromsø ble 1. januar 2009 fusjonert med Høgskolen i Tromsø. Universitetet i Tromsø har to sentre for fremragende forskning, Senter for teoretisk lingvistikk (CASTL) og Center of Theoretical and Computational Chemistry.

5.3.1 Beskrivelse av modellen

Modellen innebærer at Divvun blir en del av Giellatekno og at man fortsetter å jobbe slik man gjøre i dag i Divvun men at de som er ansatt i Divvun i dag, går over til UiT.

Finansieringen av senteret går over øremerkede midler fra departementenes budsjett til UiT.

Det etableres en referansegruppe der UiT, Samisk høgskole, Sametinget og eventuelt departementene er representert.

5.3.2 Vurdering av kriterier

Rammevilkår:

Universitetet i Tromsø ønsker at Divvun formelt legges under universitetet. De ser Divvun i dag som en del av Giellatekno og ser det derfor som naturlig at det blir lagt inn under dem. De ønsker at bevilgningene til Divvun skal komme over Sametingets budsjett og ikke direkte til Universitetet. Dette for å sikre en god finansiering av Divvun i framtiden. Fakultetet frykter at Divvun ikke vil bli prioritert hvis bevilgningen kommer over universitetets ordinære budsjett, og ikke gjennom øremerkede midler.

Universitetet har et godt administrativt system som ivaretar alle krav til hms oppfølging, lønns håndtering og personaloppfølging. I tillegg har UiT tung faglige miljøer innen matematikk og informatikk som er viktige for datainfrastrukturen. Også den juridiske kompetansen UiT innehar er en styrke for Divvun, spesielt med tanke på rettigheter knyttet til innsamlet tekst.

Språk:

Universitetet har et sterkt miljø for samisk språkutvikling. UiT har en språklig visjon for arbeidet som utføres i forbindelse med senter for samisk språkteknologi, og det er å være ledende på språkteknologi på cirkumpolare språk, herunder satsingen på grønlandsk, komi, kildinsamisk, nenetsisk m.fl. UiT har også et sterkt lingvistisk miljø gjennom senter for fremragende teoretisk lingvistisk forskning (CASTL). Universitetet legger vekt på at man i språkteknologiske arbeidet skal være lingvistisk robust gjennom å kunne språkene og grammatikken godt. UiT mener at man ikke kan se språk og teknologidelen hver for seg, for disse hører sammen og er gjensidig avhengig av hverandre.

Teknologi:

UiT sin teknologiske visjon er å utvikle teknologiske løsninger som minst er på høyde med tilsvarende internasjonale språkteknologiske produkt. Regjeringens oppfølging på nordområdestrategi *Nye byggesteiner i nord* viser også hvilke ambisjoner UiT har på å være ledende i å utvikle digital infrastruktur for urfolks språk og andre cirkumpolare småspråk.³

Marked:

UiT oppfatter selv at de har en sterk stilling i det samiske samfunn. Dette er begrunnet i at de har et godt fagmiljø i tillegg til at de har mange henvendelse fra de samiske miljøene til Institutt for språkvitenskap på bl.a. språkopplæring.

---

³ Departementene. (2009). *Nye byggesteiner i Nord, neste trinn i regjeringens nordområdestrategi*. Oslo: Departementen.

UiT har gitt uttrykk for at de ønsker at Sametinget tar et større ansvar for å sikre tekst til prosjektet, eksempelvis ved tildelinger til forlag/prosjekter m.m. at tekst skal leveres prosjektet. Dette ville lette arbeidet med innsamling av tekst til tekstbasen betraktelig.

Rekruttering:

UiT har et sterkt fagmiljø på mange områder som gjør det til en attraktiv arbeidsplass. UiT tror derfor at det ikke vil være noe problem med rekruttering, verken knyttet til samisk språk eller knyttet til språkteknologi.

5.3.3 Asplan Viak sin vurdering av modellen

Fordeler ved denne modellen:

- UiT har gode rammebetingelser både knyttet til ønske i organisasjonen om å inkludere Divvun i Giellatekno, muligheten for å sikre en fast finansiering og et godt administrativt system
- Akademisk uavhengighet
- Samling av språkteknologisk kunnskap under en paraply vil gi et sterkt fagmiljø
- Et sterkt forskningsmiljø med genuin interesse for å utvikle språkteknologiske løsninger vil også styrke de samiske språkene
- Sametinget vil sikre innflytelse i Divvun gjennom representasjon i referansegruppe
- Sterke fagmiljøer som kan bistå både knyttet til lingvistikk, informatikk, juridiske spørsmål m.m.
- Gode muligheter for rekruttering av akademisk og teknisk personell
- De ansatte vil ha større fokus på forsknings- og utviklingsoppgaver
- Ved å være tilknyttet et forskningsmiljø vil de ansatte få de samme faglige mulighetene og utfordringene som øvrige ansatte i UiT
- Godt faglig språkteknologisk miljø
- Regjeringen ønsker å satse på UiT i forbindelse med utvikling av digital infrastruktur for urfolks språk og andre cirkumpolare småspråk

Ulemper ved denne modellen:

- Det at Divvun ikke formelt er tilknyttet en samisk institusjon kan gi mindre tillitt i den samiske befolkningen og andre urfolk
- Sametinget får en svekket rolle
- Ved en stor satsing på andre språk kan fokuset på de samiske språkene svekkes
- Sametinget mister den erfaring og språkteknologiske kompetanse som er bygget opp gjennom Divvun prosjektene

UiT har ønske om og mulighet for å ta inn Divvun i egen organisasjon som en del av Giellatekno, gitt at det følger ekstern finansiering med oppgavene. UiT har gjennom Giellatekno vist at de prioriterer språkteknologisk arbeid.

UiT er uavhengig av politiske føringer og gjør rent faglige prioriteringer i utviklings- og forskningsarbeidet, det vil også gjelde arbeid med samisk språkteknologi.

Denne modellen rendyrker det språkteknologiske miljøet ved å slå sammen Divvun og Samisk språkteknologisk senter. Gjennom en referansegruppe hvor både Sametinget og Samisk høgskole er representert tenker man å sikre at disse to viktige samiske

institusjonene får en rolle i utviklingen innen samisk språkteknologi. Det er viktig at Sametinget sikres innflytelse i det framtidige språkutviklingsarbeidet. Dette kan gjøres gjennom at Sametinget er den bevilgende myndighet og dermed kan legge føringer gjennom tildelingsbrev. I tillegg kan de sikres en representasjon i en referansegruppe. Selv om man har en referansegruppe som følger opp arbeidet, vil ikke denne gruppen ha beslutningsmyndighet, og dermed ikke mulighet til å styre prioriteringene.

Samarbeidet mellom de som jobber i henholdsvis Divvun og i Samisk språkteknologisk senter, er svært godt, og de fungerer i praksis som ett team der virksomheten på de to områdene har gjensidig nytte av hverandre. Hvis Divvun og Giellatekno slås sammen kan dette gi bedre muligheter for ekstern finansiering av større prosjekt, jf. det nye infrastrukturprogrammet til NFR. Ulempen er blant annet at Sametinget mister den erfaring og språkteknologiske kompetanse som er bygget opp gjennom Divvun prosjektet.

UiT har et stort apparat som Divvun og Giellatekno drar nytte av, eksempelvis "tungregne"-miljøet som er viktig for datainfrastrukturen. Likeledes juridisk kompetanse ved for eksempel korpus innsamling og utvikling av sluttprodukter. Også det lingvistiske arbeidet som gjøres i Center for Advanced Study in Theoretical Linguistics (CASTL) ved UiT er viktig. Den nye satsingen som regjeringen har varslet vil gi flere ressurser til jobbing opp mot flere språk. Dette vil være en fordel for samisk fordi det utvikler programvaren og kompetansen. UiT har gjort en del arbeid for andre språk som samtidig har ført til en sterkere kompetanse som har kommet det samiske arbeidet til gode. Generelt sett kan man si at jo bredere språklige og språkteknologiske kunnskaper man har, jo bedre løsninger kan man lage for det enkelte språk. Samtidig er det en mulighet for at de samiske språkene ikke får en så stor rolle dersom fokuset på andre språk øker.

Universitetet har et godt administrativt system og uten tvil et meget viktige og sterke fagmiljø på flere områder som Divvun trekker veksler på i dag, og som vil bety mye i fremtiden. Allikevel kan ikke Asplan Viak se at en organisering der UiT har hovedansvaret for Divvun vil endre denne fordelene betydelig sammenlignet med dagens situasjon.

Ved at de ansatte er underlagt UiT vil de ha større fokus på forsknings- og utviklingsoppgaver og i mindre grad kunne bli tillagt andre oppgaver som saksbehandling. Ved å være underlagt UiT vil Divvun ha en friere stilling. Sametinget som politisk organ kan i teorien legge politiske føringer på Divvun sitt framtidige arbeid som ville kunne være på tvers av rent faglige hensyn.

UiT ønsker å styrke det miljøet som allerede eksisterer ved å samle språkteknologimiljøet i Tromsø. Selv om UiT framhever at man nå fra regjeringens side ønsker å styrke infrastrukturen knyttet til språkteknologi ved UiT og at de viser til at UiT prioriterer dette arbeidet, er det også gitt signaler om at det er et ønske om at man beholde en øremerket overføring til Divvun og at dette også i fremtiden skal gjelde for Samisk språkteknologisk senter. Dette for å sikre stabile rammer til dette arbeidet. Dette kan tyde på at man fra fakultetets side er usikker på om dette arbeidet vil få den prioriteten den har i dag, også i fremtiden.

Sikring av gratis produkter, åpne kildekoder og et korpus som skal være tilgjengelig for alle er UiT inneforstått med. Asplan Viak ser at de som jobber med både Divvun og Giellatekno er opptatt av dette prinsippet. Allikevel vil det kunne være en usikkerhet om sikring av at

dette vil være tilfellet i framtiden. Hvis Divvun og Giellatekno i framtiden utvikler produkter eller løsninger som det viser seg kan være et kommersielt produkt, kan en sikkerhet rundt åpenheten være truet.

På det språkteknologiske plan vil dette være en aktuell modell. Asplan Viak vurderer allikevel modellen ikke til fullt ut å tilfredsstillere kravene om sterke og klare bånd til det samiske samfunnet er oppfylt.

5.4 Divvun som egen juridisk enhet

5.4.1 Presentasjon av modellen

Modellen tar utgangspunkt i at det blir etablert en stiftelse der både Giellatekno og Divvun inngår. Styret består av representanter fra Sametinget, Samisk høgskole og UiT.

Stiftelsen finansieres gjennom direkte driftstilskudd.

5.4.2 Vurdering av kriterier

Rammevilkår:

Sametinget har vært villig til å se på denne mulige organisasjonsmodellen gjennom å vurdere modellen som interessant. Samisk høgskole vil kun være med som bidragsyter gjennom engasjement i styret. Samisk høgskole har signalisert at de ønsker en nærmere tilknytning til Divvun.

Sikring av gratis produkter gjøres gjennom faste driftstilskudd fra Sametinget og UiT.

En nyopprettet organisasjon må bygge opp et eget personal-, HMS- og lønssystem.

Språk:

Organisasjonen vil være avhengig av gode relasjoner til både UiT og til Samisk høgskole når det gjelder kompetanse på samisk språk. Dette forutsetter et godt samarbeid med begge disse organisasjonene. Det er viktig at den nye organisasjonen får med seg kompetansen som i dag er i Divvun og Samisk språkteknologiske senter.

En slik organisasjon vil ha muligheten til å implementere andre språk, så lenge dette er en del av føringene som ligger fra de bevilgende myndigheter. Hvis man skiller ut fra universitetet Giellatekno og slår dette sammen med Divvun kan man få et sterkt språkteknologisk senter. Det å utvikle den språkteknologiske kompetansen for små språk som Divvun har utviklet er meget kostnadskreven og ressurskrevende. De fleste små språk har, i følge Sametinget, den lingvistiske kompetansen, men ikke den språkteknologiske kompetansen og har heller ikke ressurser til å få denne kompetansen. Gjennom å gjøre Divvun om til en stiftelse der også Giellatekno blir en del av organisasjonen, vil man på sikt være med å utvikle de samme verktøyene som man har i samisk med andre urfolk og minoritetsspråk.

Teknologi:

Det vil være viktig at samarbeidet med UiT fortsetter, hvis man gjør Divvun og språkteknologisk senter om til en stiftelse. (Viktig å få vite hvor stor betydning tilknytningen til

de andre enhetene ved UiT er som informatikk og CASTL og hvordan dette vil bli påvirket gjennom at dette blir en stiftelse).

Man ser for seg at samarbeidet med Universitetet fortsetter slik som før og at man får en formell samarbeidsavtale.

Marked:

Som nevnt over er en sterk tilknytning til det samiske samfunnet en viktig forutsetning for dialog med brukerne. Hvordan en nyopprettet organisasjon vil bli oppfattet av de samiske brukerne er usikkert. Hvordan en stiftelse blir oppfattet av de samiske institusjonene vil være avhengig av hvordan organisasjonen selv presenterer seg selv og hvor tydelige de kan være på det samiske. Hvis finansieringen kommer fra Sametingets budsjett vil dette styrke denne tilknytningen. Hvis senteret får en stor vekt på andre språk etter hvert vil dette svekke denne tilknytningen. Styrets sammensetning vil også ha betydning på hvordan organisasjonen vil bli oppfattet utad.

Rekruttering:

En slik organisasjon må basere seg på rekruttering. Vanskelig å vurdere hvor attraktiv et slikt senter vil være for språkfolk.

5.4.3 Vurdering av modellen

Denne modellen samler den språkteknologiske kunnskapen ved å slå sammen Divvun og Samisk språkteknologisk senter. Gjennom et stiftelsesstyre sikrer man at UiT, Sametinget og Samisk høgskole er representert. En forutsetning for denne modellen er at Giellatekno blir en del av stiftelsen. Både UiT og Sametinget har signalisert at de ikke er interessert i dette, dermed er ikke modellen realistisk å gjennomføre.

5.5 Oppsummering av modellene

Tre av de fire modellene har vist seg å være mulige å realisere. Divvun som en egen stiftelse med et felles hus for all satsing på samisk språkteknologi, viste seg å være en modell som i realiteten ikke var gjennomførbar. Verken UiT eller Sametingets ledelse mente at dette kunne være en god løsning og var ikke berett til å overlate Divvun og Giellatekno til en slik stiftelse.

Alle de tre andre modellene har både styrker og svakheter. Det at erfaringene fra dagens modell har vist gode resultater veier tungt. En eventuell flytting av Divvun fra Sametinget til Samisk høgskole vil være positivt hvis man får til et godt samarbeid, men det at man ikke i prosjektperioden har fått dette til på en bedre måte, tolker vi som en hindring i å velge modellen der Samisk høgskole overtar Divvun.

En modell der Divvun fortsetter som en del av Sametinget vil gi Divvun en sterk og klar forankring i det samiske samfunn og i arbeidet med det språkpolitiske arbeidet framover. På lang sikt vil man gjennom en slik modell sikre rettigheter til det innsamlede materialet og eventuelle produkter. Sametinget har vist en sterk vilje til å prioritere arbeidet med Divvun og vil også i framtiden bidra til å sikre at dette arbeidet videreføres. Samtidig kan Sametinget legge politiske føringer som ikke nødvendigvis samsvarer med rene faglige interesser.

Sametinget har i sin forespørsel lagt vekt på at det gode samarbeidet med UiT skal ivaretas samtidig som båndene til det samiske samfunn skulle være sterke og tydelige. UiT har et meget sterkt fagmiljø og en sammenføring av Divvun og Giellatekno vil kunne styrke det språkteknologiske miljøet. Dette kan styrke mulighetene for å få større forsknings- og utviklingsprosjekter med ekstern finansiering. Divvun har vært og vil være et stort forsknings- og utviklingsprosjekt hvor det kan være en fordel å være politisk uavhengig. En modell der UiT overtar ansvaret for Divvun's videre utvikling vil tilknytningen til det øvrige språkpolitiske og språkfaglige arbeidet som blant annet gjøres i Sametinget vil bli svekket.

Det er de to modellene der 1) Divvun er en del av UiT og 2) Divvun som en del av Sametinget, vi ser som de mest aktuelle og realistiske å gjennomføre på kort sikt. Begge modellene har fordeler og ulemper, uten at det etter vår vurdering er veldig store forskjeller mellom de to modellene.

6 VURDERING AV TO MULIGE DRIFTSMODELLER

6.1 Sammenstilling av to mulige driftsmodeller

Begge modellene er både gjennomførbare og realistiske. I og med at dette arbeidet er en kort gjennomgang av mulige modeller og ikke en evaluering av hvordan Divvun prosjektet har fungert eller en utredning av konsekvenser for de ulike modellene, vil det være momenter som ikke er belyst i dette arbeidet. Før iverksetting av en av modellene bør det gjøres en dypere konsekvensutredning og gjennomføres en prosess i begge organisasjonene.

MODELL 1 - Sametinget	MODELL 3 – UiT
<p>Fordeler ved denne modellen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sametinget har gode rammebetingelser både knyttet til ønske i organisasjonen om å videreføre Divvun i regi av Sametinget, muligheten for å sikre en fast finansiering og et godt administrativt system • Tillitt i den samiske befolkning og hos andre urfolk • Ved at Sametinget setter premissene vil det sikre samisk forankring og en prioritering av det samiske språk i det videre arbeidet i Divvun • Sametinget har et godt språkfaglig miljø med høy språkkompetanse, særlig knyttet til språkpolitikk, terminologi og stedsnavn • Gjennom Divvun-prosjektet har man vist at et samarbeid mellom Sametinget og UiT har fungert og man har erfaringer med det • Sametinget har gjennom Divvun prosjektet fått en del erfaring og kompetanse på arbeidet med språkteknologi • Å være tilknyttet Sametinget vil være positivt ved at de blir tatt godt i mot i de samiske institusjonene. Det å ha en samisk organisasjon, og spesielt Sametinget i ryggen, gjør det enklere å få tak i viktig tekstmateriale • Sametinget har en organisasjonsstruktur som gjør det uproblematisk at medarbeidere er plassert ulike steder i landet eller naboland 	<p>Fordeler ved denne modellen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • UiT har gode rammebetingelser både knyttet til ønske i organisasjonen om å inkludere Divvun i Giellatekno, muligheten for å sikre en fast finansiering og et godt administrativt system • Akademisk uavhengighet • Samling av språkteknologisk kunnskap under en paraply vil gi et sterkt fagmiljø • Et sterkt forskningsmiljø med genuin interesse for å utvikle språkteknologiske løsninger vil også styrke de samiske språkene • Sametinget vil sikre innflytelse i Divvun gjennom representasjon i referansegruppe • Sterke fagmiljøer som kan bistå både knyttet til lingvistikk, informatikk, juridiske spørsmål m.m. • Gode muligheter for rekruttering av akademisk og teknisk personell • De ansatte vil ha større fokus på forsknings- og utviklingsoppgaver • Ved å være tilknyttet et forskningsmiljø vil de ansatte få de samme faglige mulighetene og utfordringene som øvrige ansatte i UiT • Godt faglig språkteknologisk miljø • Regjeringen ønsker å satse på UiT i forbindelse med utvikling av digital infrastruktur for urfolks språk og andre cirkumpolare småspråk

<p>Ulemper ved denne modellen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Medarbeiderne i Divvun opplever dog i dag, at de ikke er en integrert del i Sametingets personalsystem og fellesskap slik resten av de ansatte er det • Sametinget prioriterer i utgangspunktet utvikling og bevaring av samisk språk i Norge og ikke nødvendigvis andre urfolksspråk. • De som ønsker å jobbe med språkutvikling og terminologiutvikling, må også til en viss grad også jobbe med politisk saksbehandling • Divvun er i utgangspunktet et stort forsknings- og utviklingsprosjekt og Sametinget er ikke et forskningsmiljø i seg selv. • Sametinget er ikke en naturlig samarbeidspart i akademisk samarbeid, eksempelvis ved søknader til Norges Forskningsråd(NFR). • Sametinget som et politisk organ kan velge å legge politiske føringer som ikke samsvarer med rent faglige prioriteringer 	<p>Ulemper ved denne modellen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det at Divvun ikke formelt er tilknyttet en samisk institusjon kan gi mindre tillitt i den samiske befolkningen og andre urfolk • Sametinget får en svekket rolle • Ved en stor satsing på andre språk kan fokuset på de samiske språkene svekkes • Sametinget mister den erfaring og språkteknologiske kompetanse som er bygget opp gjennom Divvun prosjektene
---	---

6.2 Begrunnelse for valg av de to modellene

Den viktigste begrunnelsen for å foreslå modell 1 med Sametinget er at den ligger nært dagens prosjektorganisering. Prosjektet kan vise til svært gode resultater med effektiv ressursbruk. Det tette samarbeidet mellom Giellatekno og Divvun har på mange måter bidratt til de gode resultatene. Organisasjons- og arbeidsformen har vært fleksibel og effektiv, samtidig som de ansatte er godt fornøyd med slik det fungerer. En slik modell vil sikre både en tilknytning til Sametinget som en viktig samisk institusjon og være en del av et akademisk miljø. Basert på de funn vi har gjort i dette arbeidet tilsier at det ikke vil være store ulemper ved å satse på modell 1.

Den viktigste begrunnelsen for å foreslå modell 3 med UiT, er at det gir et uavhengig akademisk forskningsmiljø som kan gjøre faglige prioriteringer, og ikke nødvendigvis prioriteringer av politisk karakter. Det vil gi større muligheter for å hente inn eksterne utviklingsmidler fra for eksempel forskningsrådet og dermed kunne gjennomføre mer komplekse prosjekt i framtiden.

Sametinget har et overordna ansvar for utvikling av språkpolitikk for bevaring og styrking av samisk språk. Sametinget har gjennom Divvun prosjektet sikret seg rettigheter til tekstdatabasen og vært en "garantist" overfor de som har levert materiale fra seg for at det ikke vil bli misbrukt kommersielt. Gjennom modell 1 kan Sametinget fortsatt være en slik "garantist" og således bidra til å sikre tilgang til enda mer materiale som kan gi grunnlag for videre utvikling.

Sametinget har i tilbudsforespørselen uttalt ønske om å få Divvun-prosjektet over i en permanent form for å sikre stabilitet, kontinuitet og videreutvikling av samisk språkteknologi til beste for det samiske samfunnet. Vi har vurdert begge modellene som gode alternativ for å sikre stabilitet og kontinuitet.

6.3 Hvordan oppfyller modellene kravene i tilbudsforespørselen?

Rammebetingelser:

For å sikre stabilitet, kontinuitet og videreutvikling av samisk språkteknologi til beste for det samiske samfunnet er det naturlig at samarbeidet mellom UiT og Sametinget videreføres. Det kan gjøres gjennom begge modellene og gjennom samarbeidsavtaler. Modell 1 sikrer Sametinget en større innflytelse. Det kan både være positivt og negativt, positivt fordi det sikrer en sterk forankring til det samiske samfunnet og negativt hvis Sametinget legger politiske føringer som strider mot de faglige vurderingene. Modell 3 sikrer Divvun en større faglig bredde og gir de ansatte større muligheter innenfor et akademisk miljø, samt en større beredskap til å håndtere mer komplekse prosjekt.

I modell 1 har vi lagt til grunn at Sametinget både ved oppstarten av Divvun og gjennom prosjektperioden har vist vilje til å prioritere nødvendig finansiering over eget budsjett. I fortsettelsen av Divvun og et språkteknologiarbeid antas det at Sametinget fortsatt vil prioritere dette arbeidet. Sametinget ønsker å videreføre Divvun innenfor egen organisasjon og ta det ansvaret med å sikre videreføring av dette samiske språkteknologiarbeidet. Herunder også sikre gratis produkter til brukerne.

I modell 3 er det tillagt vekt at UiT støtter en modell der Sametinget fortsatt bevilger midler til en videreføring av Divvun. UiT har gjennom sitt engasjement i Giellatekno vist at de prioriterer arbeidet med samisk språkteknologi og at de fortsatt vil prioritere det arbeidet. UiT ønsker å innlemme Divvun i Giellatekno og skape en sterk faglig språkteknologienhet.

Modell 1 vektlegger at det ved innsamling og forvaltning av tekst er Sametinget som har ansvaret. Dette for å sikre urfolks og samenes intellektuelle rettigheter.

Språk:

Både UiT og Sametinget har høy kompetanse på samisk språk. Det er et forbedringspotensial på å utnytte de språkressursene som begge institusjonene har, men spesielt Sametingets språkressurser. Begge modellene ivaretar denne utfordringen, men modell 1 vil i større grad kunne utnytte de språkressursene som sitter i Sametinget i dag.

Det språkteknologiarbeidet som gjøres både i Divvun og Giellatekno har en fordel av at det jobbes med flere språk samtidig. Overføringsverdien fra ett språk til et annet er stor, spesielt for småspråk som samisk. Regjeringens signaler om å satse på digital infrastruktur for urfolksspråk på UiT vil være en styrke også for Divvun som naturlig vil nyte godt av eventuell ekstra satsing på dette gjennom sitt tette samarbeid med Giellatekno. Dette vil gjelde for begge modellene.

Teknologi:

Den språkteknologiske infrastrukturen som er kjernen i Divvun er det UiT som innehar. Å bygge dette opp et annet sted vil være u hensiktsmessig. I modell 1 vil dette sikres gjennom å videreføre samarbeidet mellom Sametinget og UiT, og Sametinget vil sikre seg kompetanse

på og tilgang til den språkteknologiske infrastrukturen. I modell 3 er det UiT som selv har eierskapet til utvikling og forvaltning av infrastrukturen.

Marked:

Ingen av modellene legger vekt på markedskompetanse og brukerorientering. Begge modellene vil derfor gi institusjonene utfordringer på dette området.

Rekruttering:

Så langt i prosjektet har det ikke vært noe problem å rekruttere fagpersoner til Divvun. I modell 1 vil det være Sametinget som rekrutterer, hvorvidt det er en fordel eller en ulempe er vanskelig å vurdere uten å ha gjort en grundigere analyse. I modell 3 kan en tenke seg at det kanskje vil være mer attraktivt å tilhøre et miljø som gir mulighet for akademisk karriere.

6.4 Struktur i modellene

6.4.1 Modell 1 - Sametinget

På operativt nivå fortsetter samarbeidet slik det er i dag mellom Sametinget og Universitet i Tromsø. De som er ansatt i Divvun prosjektet i dag fortsetter som ansatte i Sametinget under et "Divvun-team" eller tilsvarende organisering, men lokalisert i en desentralisert struktur, herunder også samlokalisert med Senter for samisk språkteknologi.

Det etableres en referansegruppe bestående av representanter fra de to samarbeidende institusjonene Sametinget og Universitet i Tromsø. I tillegg suppleres gruppa med representanter fra Samisk høgskole. Departementene har vært en del av styringsgruppa i Divvun prosjektene, først og fremst som finansiør. Om departementene skal ha en rolle i den framtidige referansegruppen avhenger om de fortsatt er med som finansiør og ser seg selv som bidragsyter med kunnskap og erfaring fra departementenes fagfelt, eksempelvis nasjonal språkpolitikk og – strategier.

En viktig forutsetning for at Divvun skal kunne utvikles er at samarbeidet med Giellatekno videreføres. Samarbeidet mellom UiT og Sametinget må reguleres i en samarbeidsavtale. Avtalen må blant annet regulere rettigheter til tekstbasen og produktene, arbeidsgiveransvar, finansiering, kostnadsfordeling m.m.

En endring i modell 1 sammenlignet med dagens modell er også at man vektlegger et mer utstrakt samarbeid mellom Divvun og de øvrige språkmedarbeiderne i Sametinget.

6.4.2 Modell 3 – UiT

Divvun går inn som en del av Giellatekno og de ansatte overføres til UiT.

Det etableres en referansegruppe bestående av representanter fra de to samarbeidende institusjonene Sametinget og Universitet i Tromsø. I tillegg suppleres gruppa med representanter fra Samisk høgskole. Departementene har vært en del av styringsgruppa i Divvun prosjektene, først og fremst som finansiør. Om departementene skal ha en rolle i den framtidige referansegruppen avhenger om de fortsatt er med som finansiør og ser seg selv som bidragsyter med kunnskap og erfaring fra departementenes fagfelt, eksempelvis nasjonal språkpolitikk og – strategier.

6.4.3 Samarbeidet med Samisk høgskole

I begge modellene foreslår vi at samarbeidet med Samisk høgskole formaliseres og styrkes, sammenlignet med dagens modell. I første omgang er dette tenkt gjennom representasjon i referansegruppa. Siden Samisk høgskole representerer et sterkt samisk språkmiljø, og er tillagt et nasjonalt ansvar for å ivareta, styrke og utvikle samisk språk som vitenskapsfag er det viktig å trekke de med i det språkteknologiarbeidet.

I det nye vitenskapsbygget⁴ vil Samisk høgskole være samlokalisert med store deler av det språkfaglige miljøet til Sametinget og dette vil kunne gi grunnlag for synergier i det framtidige språkutviklingsarbeidet. Samisk høgskole har også gamle tekst- og lyddata som ville være nyttige for det videre utviklingsarbeidet i Divvun. I tillegg utdanner Samisk høgskole mastergradsstudentene i nordsamisk og disse kan være viktig rekrutteringsbase for både UiT og Sametinget. Samisk høgskole har også et ansvar for de andre samiske språkene i Norge, og på sikt er det sannsynlig at både lulesamisk og sørsamisk får mastergradsstudier som er tilknyttet Samisk høgskole.

6.5 Budsjett og finansieringsmodell

Forslag til budsjett baserer seg på foreløpig regnskap for 2008 og et budsjett for 2009. Det er beregnet en økning tilsvarende lønns og prisstigning på 3 % i 2009 og 2010, for at 2011 tallene skal være på dagens nivå. Tallene er nødvendigvis på et svært overordnet nivå.

Budsjettet tar utgangspunktet i nivået i Divvun i dag, men dersom Divvun skulle utvide omfanget med nye språk eller ny teknologi må man nødvendigvis revidere budsjettet og øke rammene for Divvun.

Det forutsettes i budsjettet at det er 6 ansatte på heltid når det går over i permanent drift. De seks personene fordeler seg på en lingvist pr samisk språk, en enhetsleder, en datalingvist og en programmerer. Dette ut i fra de erfaringer Divvun har hatt med bemanningen. Det er viktig at hvert språk har en heltidslingvist i arbeid i gruppen. Det er ikke gjort noen vurdering av ressursbehovet knyttet til antall ansatte utover dette.

Budsjett 2011

	NOK
Lønns- og personalkostnader	3 800 000
Andre driftskostnader, kontorutgifter m.m.	890 000
Ekstern bistand	100 000
Maskiner og utstyr(inkl. programvare)	320 000
Reiser og godtgjørelser	400 000
Sum kostnader	5 510 000

⁴ Diehtosiida er navnet på det samiske vitenskapsbygget i Guovdageaidnu. Byggingen startet 2007, og er innflyttningsklar sommeren 2009. Høsten 2009 er det offisiell innvigning. Diehtosiida skal samle funksjonene for en rekke samiske institusjoner. Se www.samiskhs.no for mer informasjon.

Det har ikke vært mulig å få signaler fra departementene på muligheten til fortsatt finansiering av Divvun etter 2010. I finansieringsmodellen forutsetter vi at både Sametinget og departementene bidrar i hovedtrekk slik de gjør i dag.

Finansieringsplan

	NOK
Departementene	3 200 000
Sametinget	2 310 000
Sum kostnader	5 510 000

6.6 Oppsummering

De to anbefalte modellene representerer de mest realistiske alternativene. Det er ikke gjort en evaluering av hvordan Divvun prosjektet har fungert og ikke gjort en grundig konsekvensutredning som gjør at begge modellene har ukjente forhold som må utredes nærmere før Sametinget tar den endelige beslutning om valg av modell.